

SINIF YÖNETİMİ DERSİNİN BİYOLOJİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETMEN ÖZ-YETERLİK ALGI DÜZEYİNE ETKİSİ

Yrd. Doç. Dr. Hakan Kurt
Necmettin Erbakan Üniversitesi
Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi,
OFMAE Bölümü
Biyoloji Eğitimi Bilim Dalı
kurthakan1@gmail.com

Doç. Dr. Gülay Ekici
Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü
EPÖ ABD
gulayekici@yahoo.com

Özet

Bu çalışmanın amacı, sınıf yönetimi dersini alan biyoloji öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeyindeki değişmeyi incelemektir. Çalışma 2010–2011 eğitim-öğretim yılında, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Biyoloji Eğitimi Bölümü öğrencilerinden 40'ının katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma deneme öncesi desenlerden tek gruplu öntest-sontest modeline göre hazırlanmıştır. Çalışmada ön test olarak öğretmen öz-yeterlik ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin geneli için hesaplanan Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı, .92 olarak bulunmuştur. Ölçek öğrenci meşguliyeti, öğretim stratejileri ve sınıf yönetimi boyutunda toplam 24 madde içermektedir. 12 haftalık sınıf yönetimi dersine katılan biyoloji öğretmen adaylarına aynı ölçme aracı son test olarak tekrar uygulanmıştır. Verilerin analizinde aritmetik ortalama, bağımlı gruplar için t-testi, bağımsız gruplar için t-testi ve eta-kare (etki büyüklüğü) korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Araştırma sonunda, sınıf yönetimi dersinin biyoloji öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeyini geliştirmede etkisi olduğu belirlenmiştir. Ayrıca çalışma sonuçları, biyoloji öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeylerinin cinsiyet, genel akademik başarı durumu ve mezun oldukları lise türü açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiğini ifade etmektedir.

Anahtar Sözcükler: öğretmenlik meslek dersleri, sınıf yönetimi, öz-yeterlik inancı, öğretmen öz-yeterlik algısı, öğretmen adayı.

THE EFFECT OF THE CLASSROOM MANAGEMENT LESSON ON BIOLOGY PRESERVICE TEACHER' TEACHER SENSE OF SELF-EFFICACY

Abstract

The aim for this research is to analyses the change on the level of teacher self-efficacy perception of biology preservice teachers' who take classroom management course. The study was carried out at the Gazi Faculty of Education in the Department of Biology Education at Gazi University of 2010-2011 academic years. Totally 40 teacher candidates constitute sample of the research. The research design of the study was pre-experimental type that included one group pretest and posttest model has been applied. Before the study, teacher's efficacy sense of scale with a .92 reliability coefficient had been applied as pretests. The scale includes total 24 points on the dimensions of student engagement, instructional strategies and classroom management. After a 12-week classroom management course, the same scale had been applied as posttest. Arithmetic mean, dependent t-test, independent t-test and effect sizes correlation coefficient were applied for analyzing data. At the end of this research, it was determined that biology teacher candidates' teacher self efficacy perception level after and before they took courses changed positively. On the other hand, the study demonstrated statistically significant gender, general academic achievement levels and high school type they graduated differences in the teacher sense of self efficacy levels of biology preservice teachers'.

Key Words: Teacher's vocational courses, classroom management, self-efficacy beliefs, teacher self-efficacy beliefs, preservice teacher.

GİRİŞ

Öğretmenlik meslek dersleri, öğretmenlik mesleğine özel davranışları kazandırmayı amaçlar. Bu dersler öğretmen adayının, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği davranışları kazanarak, öğretiminde görevli olduğu alanın eğitsel sürecine katkıda bulunabilecek ve mesleğinde nitelikli olmasını sağlayacaktır. Eğitim fakültelerinin 1998 yılında Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) tarafından yeniden yapılandırılması ve akreditasyonu sonucunda, öğretmenlik meslek dersleri programları yeniden düzenlenmiş ve bu kapsamda öğrencilerin almak zorunda olduğu derslerden biri sınıf yönetimi dersi olarak belirlenmiştir. Sınıf yönetimi dersi (2 saat teorik +2 saat uygulama), öğrenci davranışını etkileyen sosyal ve psikolojik faktörler, sınıf ortamı ve grup etkileşimi, sınıf yönetimi ve disiplinle ilgili kurallar geliştirme ve uygulama, sınıf içinde zaman kullanımı, sınıf organizasyonu, motivasyon, iletişim, yeni bir döneme başlangıç, olumlu ve öğrenmeye uygun bir ortam yaratma, sınıf içinde karşılaşılan davranış problemleri ve bunlara karşı geliştirilecek önlemler gibi pek çok konuda öğretmen adaylarının bilgilendirilmesini amaçlamaktadır (YÖK, 1998a; YÖK, 1998b).

Dersini işlediği sınıfın yönetiminde başarısız olan öğretmenler, öğrencileri kontrol altında tutmakta ve onları öğrenmeye yöneltmede başarısız olurlar. Bu durum okulun hedeflerine ulaşmasını ve öğrencilerin akademik başarılarını olumsuz yönde etkiler. Etkili sınıf yönetimi gerçekleştirilemeyen sınıflarda meydana gelen olumsuz hava hem öğretmeni hem de öğrencileri etkiler. Öğretmen sınıfla ya da sınıftaki bazı öğrencilerle başa çıkamadığı için ya sinirlenir ve öfkesini öğrencilerden çıkartır, ya da yapmış olmak için ders yaparak görevini tamamlar. Her iki durumda da öğretmen yaptığı işten tatmin olamaz. Sınıf yönetimi ile olumlu sınıf ortamı yaratma öğretme-öğrenme sürecinin ilk ve en önemli adımıdır. Bu nedenle öğretmenlerin bu becerileri geliştirilmelerine önem verilmelidir (Erden, 2001). Ancak yapılan çalışmalarda, öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimlerinde sınıf yönetimi becerileri alanında yeterli eğitim alamadıkları ve çok zayıf yetiştirildikleri duygusunu taşıdıkları saptanmıştır (Reed, 1989; Rickman, Hollowell, 1981; Wesley ve Vocke, 1992; akt: Celep, 2002). Bunun en belirgin kanıtlarından biri, öğretmen adaylarının, yetişme sürecinde öğretmenlik ve sınıf yönetimi konusunda çok iyimser ve insancıl görüşe sahip olmalarına karşın, öğretmenlik mesleğine başladıktan sonra, özellikle sınıf yönetimi konusunda katı ve baskıcı denilebilecek bir davranış biçimi sergiledikleri saptanmıştır (Celep, 2000). Bu durumun en önemli nedenlerinden birisi ise, öğretmen adaylarının yetişme sürecinde uygulamadan uzak, yeterli beceriyi kazanmadan mezun olmalarıdır. Son yıllarda yapılan araştırmalar etkili sınıf yönetiminin öğrenci başarısını etkileyen en önemli etmen olduğunu göstermektedir. Bu bulgulara karşın öğretmen yetiştirme programlarında sınıf yönetimi konusuna yeterli önemin verildiğini söylemek oldukça güçtür (Erden, 2001).

Diğer taraftan, öğretmenin etkisi etkili sınıf yönetimi becerileri ile öğrencilerin başarıları, öğrencinin ve öğretmenin motivasyonu ve olumlu tutumu, öğretmenin iş tatmini, öz-yeterliliğinin gelişmesi vb arasındaki yakın etkileşim düşünüldüğünde öğretmenlerin sınıf yönetimi konusunda gerekli bilgi ve becerilere sahip olmaları oldukça önemlidir. Öğretmenlerin sınıf yönetimindeki niteliklerini etkileyen en önemli kavramlardan biri öz-yeterlilik kavramıdır. Çünkü bireylerin bazı davranışları başarıyla gösterebilmelerinde etkili olan faktörlerden biri bireylerin o davranışla ilgili sahip oldukları öz-yeterlilik algılarıdır. Öz-yeterlilik; ilk defa Bandura'nın Sosyal Öğrenme Kuramı'nda (Sosyal Bilişsel Kuram) vurgulanan anahtar kavramlardan biridir (Bandura, 1977). Bandura öz-yeterlilik kavramını, davranışların oluşmasında etkili olan bir nitelik ve "bireyin, belli bir performansı göstermek için gerekli etkinlikleri organize edip, başarılı olarak yapma kapasitesi hakkında kendine ilişkin yargısı" olarak tanımlamaktadır (Bandura, 1997; Pajares, 2002; Zimmerman, 1995). Bandura'ya göre, öz-yeterlilik bireyin içinde var olan davranışların ortaya çıkmasında ve yeni davranışların oluşmasında son derece önemlidir. Bireylerin tercih ettikleri davranışların özünde bir görevi yerine getirmek amaçlı davranışlar vardır ki, bunlar bireyin sahip olduğu öz-yeterliliğiyle ilgili durumları ifade etmektedir. Öz-yeterlilik kavramıyla ilişkili en önemli kavramlardan biri *öğretmen öz-yeterlilik algısıdır*. Öz-yeterlilikle ilgili yapılan çalışmalarda en önemli alanlardan biri öğretmen öz-yeterlilik algısıdır (Bandura, 1997; Gibson ve Dembo, 1986; Goddard, 2001; Emmer ve Hickmen, 1991; Soodak ve Podol, 1998; Hoy ve Woolfolk, 1993; Ross, 1992). Öğretmen öz-yeterlilik algısı, öğretmenlerin öğrencilerin performanslarını etkileme kapasitelerine veya görevlerini başarılı bir şekilde yerine getirebilmek

için gerekli davranışları gösterebilecekleri konusundaki algıları olarak tanımlanmaktadır (Aston, 1984; Atıcı, 2000).

Konuyla ilgili literatür incelendiğinde; öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının öz-yeterlik algıları üzerine pek çok araştırmanın yapıldığı görülmektedir (Cannon ve Scharmann, 1996; Enochs ve Riggs, 1990; Gibson ve Dembo, 1984; Guskey ve Passaro, 1994; Soodak ve Podol, 1993; Woolfolk, Rosoff ve Hoy, 1990). Konuyla ilgili yurtdışı literatür incelendiğinde; öğretmenlerin öz-yeterlik algıları ile öğrenci başarısı (Alinder, 1995; Milner ve Woolfolk Hoy, 2003; Moore ve Esselman, 1992; Tschannen-Moran ve Hoy, 2001), sınıf yönetimi ve zaman yönetimi stratejileri (Gibson ve Dembo, 1984; Henson 2001) vb gibi daha spesifik konularda öğretmenlerin öz-yeterlik algılarının incelendiği belirlenmiştir. Ülkemizde de son yıllarda öğretmen öz-yeterlik algısı (Çelikkaleli ve İnandı, 2012; Ekici, 2005; Kotoman, 2010; Üstüner, Demirtaş, Cömert ve Özer, 2009) ve öğretmen öz-yeterlik algısı ile sınıf yönetimi ilişkisi konusunda (Cerit, 2011; Ekici, 2008a; Ekici, 2008b; Ekici, Atik, Gökmen, Altunsoy ve Çimen, 2010) yapılmış çalışmalarda sayıca bir artış olduğu görülmektedir. Ancak yapılan çalışmalar incelendiğinde biyoloji öğretmen adaylarının hizmet öncesi eğitim döneminde almak zorunda oldukları öğretmenlik formasyon derslerinin öğretmen öz-yeterlik algısına etkisinin belirlenmesini ve bu dersleri almadan önce ve aldıktan sonra öğretmen öz-yeterlik algıları kişisel niteliklere göre farklılaşma gösterip göstermediğini inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Oysaki, ülkemizde biyoloji öğretmenlerinin hizmet öncesi eğitim sürecinde almak zorunda oldukları derslerin her birinin amaçlarından biri biyoloji öğretmenlerinin yüksek düzeyde öğretmen öz-yeterlik algısına sahip olmalarına katkıda bulunmaktadır diyebiliriz. Ülkemiz açısından oldukça önemli olan nitelikli biyoloji öğretmenlerinin yetiştirilmesine yönelik uygulamaların geliştirilmesi ve istenilen seviyelere ulaşmasında öğretmenlik formasyon derslerinin rolü oldukça önemlidir. Çünkü biyoloji öğretmenlerinin görevlerini başarıyla yerine getirmeleri konusunda öz-yeterlik algıları, biyoloji öğretmenlerinin kendine güven duyması veya kendi yeterliklerini olumlu algılamaları ile öğrencilerin akademik başarısı ve motivasyonları arasında pozitif ilişkiler olduğu belirtilmektedir ki (Graham, Harris, Fink ve McArthur, 2001), bu niteliklerin gelişmesini de öğretmenlik formasyon derslerinin sağlayacağını söyleyebiliriz.

Biyoloji öğretmen adaylarının nitelikli öğretmenler olarak yetiştirebilmeleri yönünde almak zorunda oldukları öğretmenlik formasyon derslerinden biri sınıf yönetimi dersidir (YÖK, 1998a; YÖK, 1998b; YÖK, 2007). Dolayısıyla bu ders biyoloji öğretmen adaylarına etkili sınıf yönetimi becerileri kazandırabilmeyi amaçlamaktadır. Biyoloji öğretmen adaylarının etkili sınıf yönetimi becerileri kazanabilmelerinde etkili olan faktörlerden biri de öğretmen öz-yeterliğidir. Bu noktada öğretmen öz-yeterliği hem sınıf yönetimi becerilerini etkilemekte hem de sınıf yönetimi becerilerinden etkilenmektedir. Çünkü yapılan araştırmalarda öğretmen öz-yeterliğinin öğretmenlerin sınıf yönetiminde kullandıkları yaklaşımları ve becerileriyle ilişkili olduğu vurgulanmaktadır (Gibson ve Dembo, 1984; Henson, 2001; Savran ve Çakıroğlu, 2003; Woolfolk ve Hoy, 1990). Özellikle öz-yeterlik algısı yüksek olan öğretmenlerin sınıflarında güvenli, destekleyici bir hava yarattıkları, öğrenci girişimciliğini teşvik ettikleri, bireysel ihtiyaçları dikkate aldıkları ve sınıf denetimi için daha az zaman ayırdıkları belirtilmektedir (Balci, 2001). Bu nedenle sınıf yönetimi becerileri kazandırmayı amaçlayan sınıf yönetimi dersinin, biyoloji öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeylerine etkisinin araştırılması ve sınıf yönetimi dersine öğretmen öz-yeterliğinin birbiriyle etkileşiminin belirlenmesi açısından bu araştırma bulgularının alana nitelikli veriler kazandıracığı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı; sınıf yönetimi dersinin biyoloji öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeyine etkisini incelemektir. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

1. Biyoloji öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algıları nasıldır?
2. Sınıf yönetimi dersinin biyoloji öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeyine etkisi nedir?
3. Biyoloji öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeyi sınıf yönetimi dersini almadan önce ve sınıf yönetimi dersini aldıktan sonra;
  - a) cinsiyete,
  - b) genel akademik başarı durumuna ve
  - c) mezun oldukları lise türüne göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Bu araştırma deneme öncesi (pre-experimental) desenlerden tek gruplu öntest-sontest modeline göre hazırlanmıştır (Karasar, 1991). Tek grup öntest-sontest modelinde, gelişigüzel seçilmiş bir gruba bağımsız değişken uygulanır. Hem deney öncesi (ön-test) hem de deney sonrası (son-test) ölçmeler uygulanır. Bu araştırmada da; sınıf yönetimi dersiyle biyoloji öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algılarında oluşan değişmeyi incelemek amacıyla 40 biyoloji öğretmen adayına dönemin başında “Öğretmen Öz-yeterlik Ölçeği” ön-test olarak uygulanmıştır. Biyoloji öğretmen adaylarına 12 hafta süresince haftada 4 saat olmak üzere toplam 48 saat sınıf yönetimi dersi eğitimi verilmiştir. Sınıf yönetimi dersi içeriği YÖK’ün Eğitim fakülteleri için belirlemiş olduğu doğrultuda tespit edilmiştir. Dönem başında öğretmen adaylarına ön-test olarak uygulanan biyoloji öğretmen öz-yeterlik ölçeği dönemin sonunda son-test olarak uygulanmış ve iki ölçmede elde edilen öz-yeterlik algı puanları arasında bir fark olup olmadığı belirlenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2010–2011 eğitim-öğretim yılında Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Biyoloji Eğitimi Bölümü öğrencilerinden 40’ının katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunun niteliklerine bakıldığında; 29’u (% 72,5) kız ve 11’i (%27,5) erkek biyoloji öğretmen adayından oluşmaktadır. Genel akademik başarı durumuna göre; biyoloji öğretmen adaylarının 18’i (% 45,0) 2.00–2.99 arası genel akademik başarı durumuna sahipken, 22’i (%55,i) 3.00–4.00 arası genel akademik başarı durumuna sahiptirler. Öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türüne göre; biyoloji öğretmen adaylarının 22’i (% 55,0) genel lisesi mezunuyken, 18’i (%45,0) 3.00–4.00 diğer lise (öğretmen lisesi, Anadolu lisesi, fen lisesi vb) mezunudur.

Veri Toplama Aracı

Araştırma verilerinin toplanmasında Tschannen-Moran ve Hoy (2001) tarafından hazırlanmış olan “Öğretmen Öz-yeterlik Ölçeği” kullanılmıştır. Bu ölçeğin Türkçeye adaptasyonu, geçerlik ve güvenilirlik çalışması Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya (2005) tarafından yapılmıştır. Ölçek 9’lu Likert tipinde toplam 24 madde içermektedir. Öğrenci meşguliyeti boyutunda, öğretim stratejileri boyutunda ve sınıf yönetimi boyutunda 8’er madde yer almaktadır. Ölçeğin boyutlarından da anlaşıldığı gibi ölçek nitelikli bir öğretilerde bulunması gereken temel boyutları içermektedir. Öğretmen adaylarının bu ölçekten alabilecekleri en yüksek puan 216,00 (24x9), en düşük puan 24,00 (24x1)’tür. Ölçeğin boyutlarından ise öğretmen adaylarının alabilecekleri en yüksek puan 72.00 (8x9) en düşük 8,00 (8x1)’dir. Bu araştırma kapsamında ölçeğin geneli için hesaplanan Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı, .94 olarak bulunurken, öğrenci meşguliyeti boyutu için .84, öğretim stratejileri boyutu için .86 ve sınıf yönetimi boyutu için .90 olarak hesaplanmıştır.

Dersin Yapısı

Bu çalışma 2010–2011 eğitim-öğretim yılında toplam 14 haftalık bir dönemde sınıf yönetimi dersine katılan toplam 40 biyoloji öğretmen adayıyla gerçekleştirilmiştir. Biyoloji öğretmen adaylarına dönemin başında araştırmacılar tarafından ön-test olarak öğretmen öz-yeterlik ölçeği uygulanmıştır. Daha sonra dönem boyunca sınıf yönetimi dersi kapsamında dersin öğretim elemanı tarafından eğitim-öğretim faaliyetleri uygulanarak ders işlenmiştir. Derslerin bitiminde de araştırmacılar tarafından öğretmen öz-yeterlik ölçeği son-test olarak tekrar biyoloji öğretmen adaylarına uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Sınıf yönetimi dersini alan biyoloji öğretmen adaylarının ölçeğin genelinde ve alt boyutlarında öz-yeterlik algı düzeylerinin ön-test ve son-test puanlarının farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımlı gruplar için t-testi, etki büyüklüğü ($\eta^{(2)}$) korelasyon katsayısı ve ön-testte ve son-testte ölçeğin genelinde ve alt boyutlarında biyoloji öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algılarının cinsiyet, genel akademik başarı ve mezun oldukları lise türüne göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız gruplar için t-testi uygulanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın amaçları yönünde elde edilen bulgulara yer verilmektedir.

Biyoloji Öğretmen Adaylarının Öğretmen Öz-yeterlik Algı Düzeyinin Dağılımına Ait Bulgular

Biyoloji öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeyine ait ön-test ve son-test puanlarının bağımlı gruplar için t- testi ile karşılaştırılmasına ait bulgular Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1: Biyoloji Öğretmen Adaylarının Öğretmen Öz-yeterlik Algı Düzeyine Ait Ön-test ve Son-test Puanlarının Bağımlı Gruplar İçin t- Testi ile Karşılaştırılması

Ölçeğin Boyutları	Gruplar	N	$\bar{X}$	ss	sd	t	p	$\eta^{(2)}$
Ölçeğin Genel	Ön-test	40	167,82	16,98	39	1,037	,031*	.162
	Son-test	40	170,12	15,56				
Öğrenci Meşguliyeti	Ön-test	40	54,65	7,10	39	,567	,016*	.019
	Son-test	40	56,13	6,12				
Öğretim Stratejileri	Ön-test	40	55,50	7,05	39	,491	,048*	.015
	Son-test	40	55,89	5,87				
Sınıf Yönetimi	Ön-test	40	57,67	6,65	39	,344	,025*	.017
	Son-test	40	59,14	6,45				

*p<0.05

Tablo 1 incelendiğinde, biyoloji öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeylerinin belirlendiği öğretmen öz-yeterlik ölçeğinin genelinden aldıkları ön-test ve son-test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($t_{(39)} = 1.037, p<0.05$). Bu farklılığın son-test lehine bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Diğer taraftan öğretmen öz-yeterlik ölçeğinin alt boyutlarından da aldıkları ön-test ve son-test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu kapsamda öğrenci meşguliyeti boyutunda ($t_{(39)} = ,567, p<0.05$), öğretim stratejileri boyutunda ($t_{(39)} = ,491, p<0.05$) ve sınıf yönetimi boyutunda da ($t_{(39)} = ,344, p<0.05$) son-test lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Belirlenen sonuçlara göre, sınıf yönetimi dersinin biyoloji öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeylerinin olumlu yönde değişmesinde etkili olduğu söylenebilir. Bu noktada etki büyüklüklerine (η^2) bakıldığında; uygulanan sınıf yönetimi dersine ilişkin etki büyüklük değerlerinin ölçeğin genelinde ($\eta^2 = .162$), öğrenci meşguliyeti boyutunda ($\eta^2 = .019$), öğretim stratejileri boyutunda ($\eta^2 = .015$) ve sınıf yönetimi boyutunda ($\eta^2 = .017$) olduğu belirlenmiştir. Bu da ölçeğin genelinde büyük etki düzeyini boyutlarında ise küçük etki düzeyini ifade etmektedir. Çünkü etki büyüklüğü 0.01, 0.06 ve 0.14 olarak sırasıyla küçük, orta ve büyük olarak tanımlanmıştır (Köklü, Büyüköztürk ve Bökeoğlu, 2006:171–172; Gren, Salkind ve Akey, 2000:159). Ayrıca biyoloji öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik ölçeğinin genelinden aldıkları puanların aritmetik ortalamasının (ön-test $\bar{X} = 167,82$ ve son-test $\bar{X} = 170,12$) ölçek ortalamasından ($\bar{X} = 120.00$) yüksek olduğu belirlenirken, öğrenci meşguliyeti boyutundan aldıkları puanların aritmetik ortalamasının (ön-test $\bar{X} = 54,65$ ve son-test $\bar{X} = 56,13$) bu boyuta ait ölçek ortalamasından ($\bar{X} = 40.00$) yüksek olduğu, öğretim stratejileri boyutundan aldıkları puanların aritmetik ortalamasının (ön-test $\bar{X} = 55,50$ ve son-test $\bar{X} = 55,89$) bu boyuta ait ölçek ortalamasından ($\bar{X} = 40.00$) yüksek olduğu ve sınıf yönetimi boyutundan aldıkları puanların aritmetik ortalamasının (ön-test $\bar{X} = 57,67$ ve son-test $\bar{X} = 59,14$) bu boyuta ait ölçek ortalamasından ($\bar{X} = 40.00$) yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu puan değerlerine göre biyoloji öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeylerinin ölçeğin genelinde ve alt boyutlarında hem ön-testte hem de son-testte iyi düzeyde olduğunu ifade etmektedir.

Biyoloji Öğretmen Adaylarının Cinsiyete Göre Öğretmen Öz-yeterlik Algı Düzeylerinin Dağılımına Ait Bulgular

Biyoloji öğretmen adaylarının cinsiyete göre öğretmen öz-yeterlik algı düzeylerinin dağılımı Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2: Biyoloji Öğretmen Adaylarının Cinsiyete Göre Öğretmen Öz-Yeterlik Algı Düzeyleri

Ölçeğin Boyutları	Gruplar	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Ölçeğin Geneli	Ön-test	Kız	29	162,93	17,74	38	1,263	,021*
		Erkek	11	160,27	14,02			
	Son-test	Kız	29	170,16	17,74	38	1,432	,011*
		Erkek	11	162,15	14,02			
Öğrenci Meşguliyeti	Ön-test	Kız	29	55,51	6,54	38	1,422	,006*
		Erkek	11	52,36	8,29			
	Son-test	Kız	29	58,11	7,56	38	1,211	,001*
		Erkek	11	54,41	5,67			
Öğretim Stratejileri	Ön-test	Kız	29	55,79	7,35	38	1,483	,001*
		Erkek	11	54,72	6,48			
	Son-test	Kız	29	57,17	7,34	38	1,534	,019*
		Erkek	11	56,19	5,76			
Sınıf Yönetimi	Ön-test	Kız	29	58,62	6,90	38	1,284	,027*
		Erkek	11	55,18	5,43			
	Son-test	Kız	29	59,78	8,13	38	1,654	,049*
		Erkek	11	56,23	6,49			

*p<0.05

Tablo 2’de biyoloji öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeyine ait ön-test ve son-test puanlarının cinsiyete göre farklılığının bağımsız gruplar için t-testi ile karşılaştırılması incelendiğinde; kız öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeyleri ile erkek öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeyleri arasında hem sınıf yönetimi dersini almadan önce uygulanan ön-testte hem de sınıf yönetimi dersini aldıktan sonra uygulanan son-testte istatistiksel olarak kız öğretmen adayları yönünde anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir (ön-test= $t_{(38)}\text{ölçeğin geneli} = 1,263$, $p<0.05$ ve son-test= $t_{(38)}\text{ölçeğin geneli} = 1,432$, $p<0.05$). Öğretmen öz-yeterlik ölçeğinin genelinde belirlenen bu anlamlı farklılık ölçeğin boyutlarında da tespit edilmiştir ön-test= $t_{(38)}\text{öğrenci meşguliyeti boyutu} = 1,422$, $p<0.05$ ve son-test= $t_{(38)}\text{öğrenci meşguliyeti boyutu} = 1,211$, $p<0.05$; ön-test= $t_{(38)}\text{öğretim stratejileri boyutu} = 1,483$, $p<0.05$ ve son-test= $t_{(38)}\text{öğretim stratejileri boyutu} = 1,534$, $p<0.05$; ön-test= $t_{(38)}\text{sınıf yönetimi boyutu} = 1,284$, $p<0.05$ ve son-test= $t_{(38)}\text{sınıf yönetimi boyutu} = 1,654$, $p<0.05$).

Biyoloji Öğretmen Adaylarının Genel Akademik Başarı Durumuna Göre Öğretmen Öz-Yeterlik Algı Düzeylerinin Dağılımına Ait Bulgular

Biyoloji öğretmen adaylarının genel akademik başarı durumuna göre öğretmen öz-yeterlik algı düzeylerinin dağılımı Tablo 3’de yer almaktadır.

Tablo 3: Biyoloji Öğretmen Adaylarının Genel Akademik Başarı Durumuna Göre Öğretmen Öz-Yeterlik Algı Düzeyleri

Ölçeğin Boyutları	Gruplar	Genel Akademik Başarı**	N	$\bar{X}$	ss	sd	t	P*
Ölçeğin Geneli	Ön-test	2.00–2.99	18	167,59	14,95	38	1,672	,007*
		3.00–4.00	22	168,11	18,83			
	Son-test	2.00–2.99	18	162,21	11,43	38	1,345	,012*
		3.00–4.00	22	165,65	13,65			
Öğrenci Meşguliyeti	Ön-test	2.00–2.99	18	54,16	6,93	38	,385	,070
		3.00–4.00	22	55,04	7,38			
	Son-test	2.00–2.99	18	55,34	5,46	38	,675	,190
		3.00–4.00	22	57,19	5,67			
Öğretim Stratejileri	Ön-test	2.00–2.99	18	52,86	6,64	38	,626	,002*
		3.00–4.00	22	56,27	7,47			
	Son-test	2.00–2.99	18	50,44	8,12	38	,986	,049*
		3.00–4.00	22	55,21	6,87			

Sınıf Yönetimi	Ön-test	2.00–2.99	18	57,66	5,78	38	,283	,110
		3.00–4.00	22	57,92	7,42			
	Son-test	2.00–2.99	18	55,21	6,41	38	,396	,060
		3.00–4.00	22	59,15	5,58			

*p<0.05

**0.00–0.99 ve 1.00–1.99 genel akademik başarı gruplarında hiçbir öğrenci yer almadığından değerlendirmede dikkate alınmamıştır.

Tablo 3'te biyoloji öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeyine ait ön-test ve son-test puanlarının genel akademik başarı durumuna (2.00–2.99 ve 3.00–4.00) göre farklılığının bağımsız gruplar için t-testi ile karşılaştırılması incelendiğinde; genel başarı durumu 2.00–2.99 arasında olan biyoloji öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeyleri ile genel başarı durumu 3.00–4.00 arasında olan öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeyleri arasında hem sınıf yönetimi dersini almadan önce uygulanan ön-testte hem de sınıf yönetimi dersini aldıktan sonra uygulanan son-testte istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir (ön-test= $t_{(38)} = 1,672$, $p < 0.05$, son-test= $t_{(38)} = 1,345$, $p < 0.05$). Öğretmen öz-yeterlik ölçeğinin genelinde belirlenen bu bulgu ölçeğin öğretim stratejileri boyutunda da belirlenirken, öğrenci meşguliyeti ve sınıf yönetimi boyutlarında belirlenmemiştir (ön-test= $t_{(38)}\text{öğretim stratejileri} = ,626$, $p < 0.05$, son-test= $t_{(38)}\text{öğretim stratejileri} = ,986$, $p < 0.05$; ön-test= $t_{(38)}\text{öğrenci meşguliyeti} = ,385$, $p > 0.05$, son-test= $t_{(38)}\text{öğrenci meşguliyeti} = ,675$, $p > 0.05$; ön-test= $t_{(38)}\text{sınıf yönetimi} = ,283$, $p > 0.05$, son-test= $t_{(38)}\text{sınıf yönetimi} = ,396$, $p > 0.05$).

Biyoloji Öğretmen Adaylarının Mezun Oldukları Lise Türüne Göre Öğretmen Öz-Yeterlik Algı Düzeylerinin Dağılımına Ait Bulgular

Biyoloji öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türüne göre öğretmen öz-yeterlik algı düzeylerinin dağılımı Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4: Biyoloji Öğretmen Adaylarının Mezun Oldukları Lise Türüne Göre Öğretmen Öz-Yeterlik Algı Düzeyleri

Ölçeğin Boyutları	Gruplar	Lise Türü	N	$\bar{X}$	ss	sd	t	P
Ölçeğin Geneli	Ön-test	Genel Lise	18	169,38	19,53	38	1,808	,031*
		Diğer**	22	166,54	14,92			
	Son-test	Genel Lise	18	176,11	11,09	38	1,632	,011*
		Diğer	22	163,43	12,16			
Öğrenci Meşguliyeti	Ön-test	Genel Lise	18	57,16	5,41	38	,312	,490
		Diğer	22	56,65	4,93			
	Son-test	Genel Lise	18	58,85	5,41	38	,632	,213
		Diğer	22	58,53	4,93			
Öğretim Stratejileri	Ön-test	Genel Lise	18	55,81	7,49	38	,522	,049*
		Diğer	22	55,11	6,83			
	Son-test	Genel Lise	18	58,73	5,67	38	,567	,013*
		Diğer	22	58,23	7,11			
Sınıf Yönetimi	Ön-test	Genel Lise	18	57,86	7,46	38	,842	,075
		Diğer	22	57,44	6,08			
	Son-test	Genel Lise	18	57,59	7,46	38	,723	,063
		Diğer	22	57,01	6,08			

*p<0.05

**Diğer olarak ifade edilen grupta Anadolu Lisesi, Fen Lisesi, Öğretmen Lisesi vd lise mezunu öğretmen adayları yer almaktadır.

Tablo 4'te biyoloji öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeyine ait ön-test ve son-test puanlarının mezun oldukları lise türüne (Genel lise ve Diğer Liseler) göre farklılığının bağımsız gruplar için t-testi ile karşılaştırılması incelendiğinde; genel lisesinden mezun olan biyoloji öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeyleri ile diğer liselerden mezun olan öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeyleri arasında ölçeğin genelinde hem sınıf yönetimi dersini almadan önce uygulanan ön-testte hem de sınıf yönetimi dersini aldıktan sonra uygulanan son-testte istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ki bu farklılık son-test lehine bir farklılıktır (ön-test= $t_{(38)}\text{ölçeğin geneli} = 1,808$, $p < 0.05$, son-test= $t_{(38)}\text{ölçeğin geneli} = 1,632$,

$p < 0.05$). Öğretmen öz-yeterlik ölçeğinin öğretim stratejileri boyutunda da son-test lehine anlamlı bir farklılık belirlenirken, diğer boyutlarda anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir (ön-test= $t_{(38)}_{\text{öğretim stratejileri boyutu}} = ,522$, $p < 0.05$, son-test= $t_{(38)}_{\text{öğretim stratejileri boyutu}} = ,567$, $p < 0.05$; ön-test= $t_{(38)}_{\text{öğrenci meşguliyeti boyutu}} = ,312$, $p < 0.05$, son-test= $t_{(38)}_{\text{öğrenci meşguliyeti boyutu}} = ,632$, $p > 0.05$; ön-test= $t_{(38)}_{\text{sınıf yönetimi boyutu}} = ,842$, $p < 0.05$, son-test= $t_{(38)}_{\text{sınıf yönetimi boyutu}} = ,723$, $p < 0.05$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Sınıf yönetimi dersinin biyoloji öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeyine etkisini incelemek amacıyla hazırlanmış olan bu araştırma sonunda önemli sonuçlara ulaşılmıştır. Bu kapsamda, biyoloji öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algılarının öğretmen öz-yeterlik ölçeğinin genelinden ve boyutlarından aldıkları ön-test ve son-test puanları arasında son-test lehine anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Araştırmada biyoloji öğretmen adaylarının ölçeğin genelinde ön-test sonucu öğretmen öz-yeterlik algı puanı $X = 167,82$ olarak tespit edilirken, son-testte $X=170,12$ olarak tespit edilmiştir ki, bu puanlar ölçek ortalamasından oldukça yüksektir. Ayrıca biyoloji öğretmen adaylarının ölçeğin boyutlarından aldıkları algı puanlarının da yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Belirlenen bu puanlar biyoloji öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı puanlarının iyi düzeyde olduğunu ve sınıf yönetimi dersini aldıktan sonra öğretmen öz-yeterlik algılarının olumlu yönde değiştiğini ifade etmektedir. Diğer taraftan öğretmen öz-yeterlik algısının olumlu yönde değişmesinde etkili olan formasyon grubu derslerinden biri olan sınıf yönetimi dersinin etkisinin ne kadar olduğunu istatistiksel açıdan belirlemek amacıyla etki büyüklüklerine (η^2) bakılmıştır. Uygulanan sınıf yönetimi dersine ilişkin etki büyüklük değerinin ölçeğin genelinde .162 ölçeğin boyutlarında ise .015 ile .019 arasında değiştiği belirlenmiştir. Gren, Salkind ve Akey (2000) tarafından sunulan ölçütlere göre bu değerler büyük ve orta düzeyler arasında ifade etmektedir. Bu sonuçlar biyoloji öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeylerindeki olumlu değişimin en fazla %16,2'nin öğretmenlerin formasyon grubu dersleri kapsamında aldıkları sınıf yönetimi dersinden kaynaklandığı söylenebilir.

Çalışmalarda en fazla araştırılan değişkenlerden biri olan cinsiyet değişkeni açısından hem ön-testte hem de son-testte elde edilen sonuçlar incelendiğinde; biyoloji öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algılarının cinsiyete göre istatistiksel olarak kız öğretmen adayları yönünde anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Yapılan araştırmalarda bazı araştırmalarda cinsiyete göre fark tespit edilmezken (Akbaş ve Çelikkaleli, 2006; Arsal, 2006; Çakıroğlu, Çakıroğlu ve Bone, 2005; Ekici, 2008a; Özçelik ve Kurt, 2007; Üstüner, Demirtaş, Cömert ve Özer, 2009; Yılmaz ve Çokluk-Böke, 2008), bazılarında ise cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir (Britner ve Pajares, 2006; Ekici, 2005; Izgar ve Dilmaç, 2008; Yaman, Koray ve Altunçekiç, 2004). Araştırma sonuçlarındaki bu farklılığın araştırmaların niteliklerinden kaynaklanabileceği düşünülebilir ki biyoloji öğretmen adaylarında kız öğretmen adayları yönünde anlamlı bir farklılık belirlenmiştir.

Araştırmada elde edilen önemli sonuçlardan biri ise, ölçeğin genelinde hem ön-test hem de son-testte elde edilen sonuçlara göre; biyoloji öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algılarının genel akademik başarı durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilirken, bu anlamlı farklılık öğretim stratejileri boyutunda da tespit edilmiştir. Yapılan çalışmalarda genel akademik başarı ile öz-yeterlik inancı arasında pozitif bir ilişkinin olduğu belirtilmektedir (Goddard, 2001; Hampton ve Mason, 2003; Zajacova, Lynche ve Espenshade, 2005). Araştırmada elde edilen sonuçlar literatürdeki sonuçlarla benzerlik göstermektedir.

Diğer taraftan araştırmada ölçeğin genelinde hem ön-testte hem de son-testte elde edilen diğer bir sonuca göre ise; biyoloji öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algılarının mezun oldukları lise türüne göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Araştırmada elde edilen bu sonuç Yaman, Koray ve Altunçekiç (2004)'in ve Alabay (2006)'ın yaptıkları araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Ayrıca biyoloji öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türüne göre ölçeğin öğretim stratejileri boyutunda da anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, biyoloji öğretmen adaylarının hizmet öncesi eğitim döneminde almaları gereken öğretmenlik formasyon derslerinin önemi oldukça fazladır. Derslerde biyoloji öğretmen adaylarına nitelikli yetişmeleri yönünde fırsatlar sağlayan eğitim-öğretim ortamları oluşturulmalıdır. Ayrıca öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik inançları belirli zamanlarda (örneğin: her dönemin başında ve sonunda) değerlendirilerek, öğretmen adaylarına bilgi verilmeli ve olumsuz boyutlar değerlendirilerek, öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik

düzeylerinin yükseltilebilmesi yönünde uygulamalara yer verilmelidir. Dolayısıyla yapılan araştırmalarda da, öğretmen öz-yeterlik düzeyleri yüksek olan öğretmenlerin uygun öğretim tekniklerini seçme, öğrencilerde yüksek başarı sağlama, öğrencilerle etkili iletişim kurma, öğrenci motivasyonunu arttırma vb. konularında daha başarılı ve istekli olacakları ifade edilmektedir (Anderson, Dragsted, Evans ve Sorensen, 2004; Appleton ve Kindt, 2002; Czerniak ve Lumpe, 1996; Guskey, 1988; Midgley, Feldlaufer ve Eccles, 1989; Stein ve Wang, 1988). Dolayısıyla biyoloji öğretmenlerinin dersin hem teorik boyutunda hem de pratik boyutunda başarılı olabilmeleri yönünde imkânlar sağlanması yerinde olacaktır.

Bu araştırma sonuçlarından yararlanılarak konuyla ilgili aşağıdaki araştırma önerileri sunulabilir:

- 1) Diğer formasyon grubu derslerinin de biyoloji öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algılarına etkisinin incelendiği araştırmalar hazırlanabilir.
- 2) Biyoloji öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algılarına etki eden faktörlerin detaylıca değerlendirildiği araştırmalar hazırlanabilir.

Not: Bu çalışma 07-09 Kasım 2012 tarihlerinde Antalya'da 16 Ülkenin katılımıyla düzenlenen "World Conference on Educational and Instructional Studies - WCEIS-2012"da sözlü bildiri olarak kabul edilmiştir.

KAYNAKÇA

Akbaş, A. ve Çelikkaleli, Ö. (2006). Sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretimi öz-yeterlik inançlarının cinsiyet, öğrenim türü ve üniversitelerine göre incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (1), 98-110.

Alabay, E. (2006). İlköğretim okulöncesi öğretmen adaylarının fen ile ilgili öz-yeterlik inanç düzeylerinin incelenmesi. *Yeditepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1).[online]: [http:// www.yeditepe.edu.tr](http://www.yeditepe.edu.tr)

Alinder, R. M. (1994). An examination of the relationship between teacher efficacy and curriculum based measurement and student achievement. *Remedial & Special Education*, 27, 141-152.

Anderson, A. M., Dragsted, S., Evans, R. H. & Sorensen, H. (2004). The relationship between changes in teachers' self-efficacy beliefs and the science teaching environment of Danish first-year elementary teachers. *Journal of Science Teacher Education*, 15, 25-38.

Appleton, K. & Kindt ,I. (2002). Beginning elementary teachers' development as teachers of science. *Journal of Science Teacher Education*, 21, 155-168.

Arsal, Z. (2006). *Self-efficacy beliefs of teacher candidates on using a computer in teaching*. Paper Presented at the annual meeting of the 6th International Educational Technologies Conference, Cyprus.

Aston, P.T. (1984). Teacher efficacy: A motivational paradigm for effective teacher education. *Journal of Teacher Education*, 35 (5), 28-32.

Atıcı, M. (2000). İlkokul öğretmenlerinin sınıf yönetiminde yetkinlik beklentisi rolünün İngiltere ve Türkiye' de seçilen bir araştırma grubu üzerinde incelenmesi. [www.yok.gov.tr/ egfak/meral.htm](http://www.yok.gov.tr/egfak/meral.htm).

Ayvacı, H, Ş ve Bacanak, A. (2004). İnteraktif öğretim tekniklerinin öğretmen eğitiminde kullanılma düzeyi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 14, 150-161.

Balcı, A. (2001). *Etkili okul ve okul geliştirme*. Ankara: PegemA yayıncılık.

Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84, 191-215.

Bandura, A. (1997). *Self- efficacy: The exercise of control*. New York: Freeman.

Britner, S. L. & Pajares, F. (2006). Sources of science self-efficacy beliefs of middle school students. *Journal of Research in Science Teaching*, 43 (5), 485-499.

Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem-A Yayıncılık.

Celep, C. (2000). The correlation of the factors: The prospective teachers' sense of efficacy, belief and attitudes about student control. *National FORUM of Educational Administration and Supervision Journal*. 17 (4), 99-112. Eric Document Reproduction Service ED 452 179.

Celep, C. (2002). *Sınıf yönetimi ve disiplini*. Ankara: Ani Yayıncılık.

Cerit, Y. (2011). The relationship between preservice classroom teachers' self-efficacy beliefs and classroom management orientations. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30 (2011), 156-175.

Czerniak, C. M., & Lumpe, A. T. (1996). Relationship between teacher beliefs and science education reform. *Journal of Science Teacher Education*, 41 (1), 49-58.

Çakıroğlu, J., Çakıroğlu, E. & Bone, W. J. (2005). Pre-service teacher self-efficacy beliefs regarding science teaching: A comparison of pre-service teachers in Turkey and the USA. *Science Educator*, 14 (1), 31-40.

Çapa, Y., Çakıroğlu, J. & Sarıkaya, H. (2005). The development and validation of a Turkish version of the teachers' sense of efficacy scale. *Eğitim ve Bilim*, 30 (137), 74-81.

Çelikkaleli, Ö. ve İnandı, Y. (2012). İlköğretim öğretmenlerinin disiplin anlayışı ve kişilerarası ilişkiye yönelik yetkinlik inancının incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 2 (2), 15-28.

Ekici, G. (2005). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik öz-yeterlik inançlarını etkileyen faktörler*. XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli.

Ekici, G. (2008a). Effects of classroom management lesson on preservice teacher' teacher sense of self efficacy. *Hacettepe University Journal of Education*, 35, 98-110.

Ekici, G. (2008b). Sınıf yönetimi dersinin öğretmen adaylarının sınıf yönetimine yönelik tutum ve inanç kazanma düzeyine etkisi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17 (3), 167-182.

Ekici, G., Atik, A. D., Gökmen, A., Altunsoy, S. ve Çimen, O. (2010). An Assessment of the relationship between teacher candidates' levels of teacher self-efficacy and levels of their attitudes and beliefs on classroom control. *Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu II*, sayfa:1196-1204, Ankara, Hacettepe Üniversitesi Bakü-Azerbaycan ve Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi, 16-18 Mayıs, 2010.

Emmer, E. & Hickmen, J. (1991). Teacher efficacy in classroom management and discipline. *Educational and Psychological Measurement*, 51, 755-765.

Erden, M. (2001). *Sınıf yönetimi*. İstanbul: Alkım Yayınevi.

Goddard, R. D. (2001). Collective efficacy: A neglected construct in the study of the school and student achievement. *Journal of Educational Psychology*, 93 (3), 467-476.

Graham, S., Harris, K. R., Fink, B. & McArthur, C. A. (2001). Teacher efficacy in writing: A construct validation with primary grade teachers. *Scientific Studies of Reading*, 5 (2), 177-203.

Green, S., Salkind, N. & Akey, T. (2000). *Using SPSS for windows. Analyzing and understanding data*. New Jersey: PracticeHall.

- Guskey, T. R. (1988). Teacher efficacy, self-concept, and attitudes toward the implementation of instructional innovation. *Teaching and Teacher Education*, 4 (1), 63-69.
- Hampton, N. Z. & Mason, E. (2003). Learning disabilities, gender, sources of efficacy, self-efficacy beliefs and academic achievement in high school students. *Journal of School Psychology*, 41 (2), 101-112.
- Henson, R. K. (2001). *Relationships between preservice teachers' self-efficacy, task analysis, and classroom management beliefs*. Paper presented at the Annual Meeting of the Southwest Educational Research Association, New Orleans, LA.
- Hoy, W. K. & Woolfolk, A. E. (1993). Teachers' sense of efficacy and the organizational healthy of schools. *The Elementary School Journal*, 93, 356-372.
- Izgar, H. ve Dilmaç, B. (2008). Yönetici adayı öğretmenlerin öz-yeterlik ve epistemolojik inançlarının incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20, 437-447.
- Karasar, N. (1991). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Sanem Matbaacılık San ve Tic. A.Ş.
- Kotoman, H. (2010). Turkish early childhood educators' sense of self-efficacy. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, 8 (2), 603-616.
- Köklü, N. Büyüköztürk, Ş. ve Bökeoğlu, Ö. Ç. (2006). *Sosyal bilimler için istatistik*. Ankara: Pegem-A yayıncılık.
- Midgley, C., Feldlaufer, H. & Eccles, J. (1989). Change in teacher efficacy and student self and task-related beliefs in mathematics during the transition to junior high school. *Journal of Educational Psychology*, 81, 247-258.
- Milner, H. R. & Woolfolk Hoy, A. (2003). A case study of an African American teachers' self-efficacy, stereotype threat, and persistence. *Teaching and Teacher Education*, 19 (2), 263-276.
- Moore, W. & Esselman, M. (1992). *Teacher efficacy, power, school climate and achievement: A desegregating district's experience*. Paper presented at the annual meeting of the American Educational Research Association, San Francisco.
- Özçelik, H. ve Kurt, A. A. (2007). İlköğretim öğretmenlerinin bilgisayar öz-yeterlilikleri: Balıkesir örneği. *Elementary Education Online*, 6(3), 441-451. <http://ilkogretim-online.org.tr>
- Pajares, F. (2002). Overview of social cognitive theory and self-efficacy. <http://www.emorty.edu/EDUCATION/mfp/eft.html>.
- Reed, D. (1989). Student teacher problems with classroom discipline: Implication for program development. *Action in Education*, 11 (3), 59-65.
- Rickman, L. & Hollowell, J. (1981). Some causes of student teacher failure. *Improving College and University Teaching*, 29 (4), 176-179.
- Ross, J. A. (1992). Teacher efficacy and the effect of coaching on student achievement. *Canadian Journal of Education*, 17, 51- 65.
- Savran, A. & Çakıroğlu, J. (2003). Differences Between elementary and secondary preservice science teachers' perceived efficacy beliefs and their classroom management beliefs. *The Turkish Online Journal of Education Technology*, 2 (4), 3.

Sünbül, A. M. (2001). Bir meslek olarak öğretmenlik. (edit. Özcan Demirel ve Zeki Kaya). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: Pegem-A Yayıncılık.

Stein, M. K. & Wang, M. C. (1988). Teacher development and school improvement: The process of each change. *Teaching and Teacher Education*, 4, 171-187.

Üstüner, M., Demirtaş, H., Cömert, M. ve Özer, N. (2009). Ortaöğretim öğretmenlerinin öz-yeterlik algıları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (17)-1-16.

Tekışık, H. H. (1997). Öğretmenler günü ve öğretmenlik mesleğinin durumu. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 237, 1-2.

Tschannen-Moran, M. & Hoy, A. W. (2001). Teacher efficacy: Capturing an elusive construct. *Teaching and Teacher Education*, 17 (7), 783-805.

Wesley, D. ve Vocke, D. (1992). *Classroom discipline and teacher education*. Paper presented at the annual meeting of the Association of the Teacher Educators, Orlando, FL. (Eric Document Reproduction Service No: ED: 341 690).

Woolfolk, A. E. & Hoy, W. K. (1990). Prospective teachers' sense of efficacy and beliefs about control. *Journal of Educational Psychology*, 82 (1), 81-91.

Yaman, S., Koray, Ö.C. ve Altunçekiç, A. (2004). Fen bilgisi öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinin incelenmesi üzerine bir araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (3), 355-364.

Yılmaz, K ve Çokluk-Böke, Ö. (2008). İlköğretim okulu öğretmenlerinin yeterlik inançları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 9 (17), 1-16.

YÖK (1998a). T. C. Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı eğitim fakültesi öğretmen yetiştirme lisans programları. Ankara.

YÖK (1998b). Eğitim fakülteleri öğretmen yetiştirme programlarının yeniden düzenlenmesi. Ankara.

YÖK (2007). Öğretmen yetiştirme ve eğitim fakülteleri (1982- 2007) raporu. Ankara.

Zajacova, A., Lynche, S.M. & Espenshade, T.J. (2005). Self-efficacy, stress, and academic success in college. *Research in Higher Education*, 46 (6), 677-706.

Zimmerman, B. J. (Eds.) (1995). *Self-efficacy and educational development. Self-efficacy in changing societies*. New York: Cambridge University Press.